

JUDEȚUL BOTOȘANI LA ORA RĂSCOALEI. 100 DE ANI DE LA MAREA RĂSCOALĂ DIN 1907 (MONTAJ DE DOCUMENTE INEDITE)*

IONEL BEJENARU**

I. Paharul suferinței se umple¹

„Petru Barbu, primarul comunei Curtești, care contra legii a făcut act de angajament cu administratorul moșiei Avrămeni, angajând pe copiii noștri minori (...) pe termen de 5 luni începător de la martie a.c., fără a fi chemați și noi pentru a consimți la acest angajament pentru plugărit, a trimis copiii la Avrămeni, unde i-a pus la alte munci și de unde s-au întors goi și bătuți și acum cu toate că s-au împlinit cele 5 luni, acum din nou cu jandarmi voiește a-i ridica și negăsindu-i ne amenință a ne trimite pe noi”.

*Din plângerea către prefectul județului
Botoșani a 8 locuitori din satul Orășeni,
com. Curtești, din 6 august 1903*

*

Perceptorul fiscal din circumscripția a 7-a Nicșeni se tânguie că „încasările merg foarte greu” și că agentul fiscal a fost maltrat de locuitorul Vasile Plăvan, rupându-i hainele și opunându-se la plată; asemenea că se opun la plată și ceilalți locuitori, ce mai sunt datori...”

*Din raportul către prefectul județului
Botoșani al administratorului financiar
al județului, din 31 ianuarie 1907*

*

Saveta N. Dascălu, de 40 de ani, din comuna Nicșeni, arată că ”am fost urmărită pe nedrept, nu mă cunosc datoare cu nimic și totuși a venit agentul și mi-a luat cinci lăicere și agentul Șuster m-a bătut, față fiind vătăjelul Gh. Scripcariu”.

* Articol inedit.

** Muzcograf, Muzcul Județean Botoșani.

¹ DJAN Botoșani, Fond Prefectura județului Botoșani, dosarc 1903, 1907.

*Din procesul verbal încheiat de
Th. Ghica, controlor fiscal de pe
lângă Administrația financiară
a județului Botoșani, din 15 februarie 1907*

*

„(...) În ziua de 28 februarie a.c., am primit ordinul Domniei Voastre sub nr. 1484/1907, prin care ne ordonați de a pune în vedere administratorului moșiei Ripiceni, din această comună, că Domnul Ministru de Interne, prin ordinul nr. 9375/1907, nu a admis de a aduce muncitori străini pentru munca câmpului pe 1907, deoarece în comună sunt destule brațe indigene de muncă, despre care ordin noi am pus în vedere domnului arendaș, însă D-sa nici grijă nu are de aceasta, căci tot nu voiește a angaja pe toți oamenii din comună (...)”.

*Din adresa Primăriei Ripiceni către
Prefectura județului Botoșani, din 4 martie 1907*

*

Locuitorii din comuna Coșula se plâng că pământul a fost arendat unei „lighioane” ce este „crâșmar și dughenar în satul nostru”, „acest singur individ care nu se hrănește ca noi țărani din munca pământului, mai având și negoțul”, „...ne pătrunde cu cuțitul la os (...). Am oferit Casei Bisericii un preț destul de avantajos, ceva mai mult ca vechiul arendaș, apoi acesta cu urcarea sa ne-a făcut a ne lăsa căminurile și a ne duce chiar pe altă lume (...). Declarăm că vom fi siliți a ieși și noi din limitele buneii cuviințe și ne vom face satisfacerea stăpânind acest pământ plătind contra Casei Bisericii după cum am oferit prin săteanul Costachi a Catrinei” (n.n. – 715 lei pentru 23 de fălci).

*Din plângerea unor locuitori din
Comuna Coșula către prefectul județului
Botoșani, din 8 martie 1907*

*

„Să puneți în vedere administratorului moșiei Sf. Spiridon ca angajamentul să-l refacă, cum a fost din anul 1902, căci vedem că suntem oameni slabi și neputincioși de a mai munci angajamentele agricole (...). Să ne dea pământ cât va trebui pentru cap de familie, pământul prin angajament 32 de lei falcea și bănește 45 de lei”.

*Din petiția către prefectul județului Botoșani
a 113 locuitori de pe moșia Sf. Spiridon arendată de
Isac Krasnoseschi din 14 februarie 1907*

*

„... Avem câte 8 și 10 copii în casă, în care se vor găsi câte 2 sau 3 sub steagul satului spre a apăra țara și câte 2 sau 3 la școală...”

*Din petiția către prefectul județului Botoșani
a locuitorilor comunei Tg. Frumușica, 1907*

*

„... când a venit actualul arendaș pe moșie, noi am avut în satul Todireni 4000 oi, iar acum nu avem nici 300 oi, fiindcă ne-a luat câte trei rânduri de plată pentru o vară...”

*Din petiția către prefectul județului Botoșani
a locuitorilor din comuna Todireni,
din 26 februarie 1907*

*

„... pentru 1 falce de pământ care ne-o dă, ne obligă să-i lucrăm 40 de prăjini prașilă, 1 falce seceră, 1 falce de cărat (...). În cătunul nostru Hlipiceni au fost peste 2000 de oi când a venit (...), acum nu știm dacă sunt 200. Să ni se dea și nouă pământ...”

*Din petiția către prefectul județului Botoșani
al locuitorilor din comuna Todireni,
din 28 februarie 1907*

*

„...arendașul Fischer l-a scumpit enorm, așa că pentru falcea de pământ de cea mai proastă calitate, pe locul numit Valea Seacă, ne ia câte 50 lei falcea, iar imașul pentru vite pe care îl plăteam înainte de a veni Fischer câte 7 lei pentru una vacă și 15 lei perechea de boi, a ajuns la câte 15 lei vaca și 50 lei perechea de boi.”

*Din petiția către prefectul județului Botoșani
a locuitorilor din satul Zlătunoaia, comuna Lunca,
din 26 februarie 1907*

II. Flămânzi

„Marele suferind, care a învățat să rabde și să muncească în tăcere pentru belșugul altora, începe acum să se trezească din letargia sa. Obiditul și împilatul țaran, pentru care nu se cheltuiesc decât doar vorbe grele și cartușele pline, adus la marginea răbdării sale, ridică fruntea.”
MIHAI GHEORGHIU BUJOR

„De mai bine de zece ani noi am îndurat mari încercări, persecuții și am fost speculați și tratați mai rău decât robii (...). Angajamentele nu se respectă niciodată după cum este scris pe hârtie și nouă ni se dă ca hrană (...) mămăligă de popușoi stricați, brânză roșie iute și cu viermi, curechi și castraveți împuțiți, din care cauză cea mai mare

parte dintre noi ne-am îmbolnăvit de pelagră. (...) Vitele noastre de asemenea niciodată nu au avut imasă suficient, ba chiar nici apă....”

*Din petiția către prefectul județului Botoșani
a locuitorilor comunei Flămânzi,
din februarie 1907*

*

„În ziua de 4 februarie, Gheorghe Gh. Constantinescu [n.n.- administratorul moșiei Flămânzi] s-a întâlnit la iarmarocul din Flămânzi cu mai mulți locuitori din comuna Frumușica cărora le-a spus că pe ziua de 8 februarie să se adune în ograda administrației moșiei Flămânzi pentru a face cu ei învoielile agricole pentru vara anului curent. (...) În noaptea de 7-8 februarie, le-a făcut cunoscut prin vătăjei și feciori boierești a se aduna pe ziua de 8 februarie (...). În ziua de 8 februarie s-au adunat la primăria comunei Flămânzi de dimineață 400-500 locuitori din comuna Flămânzi și o parte din comuna Copălău și alte sate ce cad pe teritoriul moșiei Flămânzi cu anexele ei. (...) Între orele 10-11 a trecut pe dinaintea primăriei Gh. Constantinescu, administratorul, cu trăsura la administrația moșiei; ajunși aici, după ora 12 p.m. li s-a comunicat că nu este aici, „ci a plecat la cumnatul său C. Ciornei, secretarul primăriei, la masă ...”; țăranii s-au sfătuit să-l aducă cu forța; pe la orele 13 și jumătate, Ciornei pleacă de acasă înspre primărie; locuitorii i-au spus să-l cheme; „sătenii erau foarte mulți adunați în drum, înaintea porții”; un locuitor s-a dus să-l cheme afară; apoi s-a dus un altul, care amenință că „dacă nu iese afară să vorbească cu ei îi devastează casa (n.n. – casa secretarului Ciornei) și îi dau foc”; Gh.Gh. Constantinescu a ieșit, spunând că va veni arendașul Fischer pentru a încheia învoielile; unii au ripostat, „că, dacă e administrator, pentru ce i-a chemat să stea flămânzi toată ziua”; unul din ei, Ioan Dumitru Dolhescu, l-a smucit de pe cerdac și apoi alții pentru a-l aduce cu forța la primărie (...) Ioan N. Dolhescu susține că Gh. Gh. Constantinescu l-a lovit pe dânsul cu o piatră în ochi (...). Grigore Th. Roman Grosu, Trifan Th. Roman Grosu și pe urmă cu toții l-au maltrat foarte grav cu bețele în cap (...) Gh.Gh. Constantinescu, având incapacitate de lucru 15 zile după certificatul medico-legal (...). După ce l-au maltrat pe Gh.Gh. Constantinescu, s-au dus o parte din ei în ograda administrației moșiei, pentru a-l găsi pe contabilul moșiei, pentru a trata cu d-sa și, negăsindu-l, au luat la goană pe doi evrei (...). Cancelaria moșiei n-au devastat-o (...). S-a cerut ajutorul armatei în ziua de 4 martie (...). Ni s-au trimis 2 escadroane de cavalerie în Hârlău; azi se află 1 batalion din Regimentul 13 „Ștefan cel Mare” în Hârlău, 1 escadron din Regimentul 8 Călărași la Deleni, 1 la Tg. Frumos, 50 vânători din batalionul 8 la Cristești, pentru a-i împiedica pe răzvrățiții din comuna Bălușeni ce voiau să vie la Cristești și 1 companie de 180 oameni în comunele Tudora și Poiana Lungă pentru a-i împiedica pe răzvrățiții din plasa Siret și județul Suceava ce încercau a răscula aceste două comune.”

*Din raportul către prefectul județului Botoșani
al inspectorului comunal al plășii Hîrlău, care
comunică rezultatele cercetărilor întreprinse
în urma telegramei lui Gh. Gh. Constantinescu.*

*

„Locuitorii erau agitați încă de prin luna noiembrie (...) pentru taxa de 5 lei pentru porumb și alte taxe ce le cred cu nedrept impuse. (...) M-am prezentat în ziua de 8 februarie la cancelaria moșiei, așteptând venirea locuitorilor în vederea muncilor agricole. (...) până la ora 12 nu a venit nimeni. (...). Am plecat de la cancelarie pentru a lua masa la secretarul comunal, dl. Ciornei. Între orele 14 au înconjurat casa vreo 400-500 oameni somându-mă să părăsesc casa ori de nu îi vor da foc. (...) am ieșit afară. (...) mulțimea a început să vocifereze la mine, luându-mă cu forța la primărie. (...) Ion Dolhescu, Grigore Roman și Trifan Roman au început a da cu ciomegele numai la cap. (...) Gh. Zamfirescu dându-mi așa de puternic până a început a curge sânge din rănille ce le căpătasem și din nas și din gură, căzând în același timp la pământ (...) Grație constituției mele sunt azi în viață (...) Sperăm că, în curând, nu vom mai fi în siguranță pe Șoseaua Națională Botoșani-Hârlău deoarece locuitorii au luat prea mult curaj (...) Locuitorii satelor ar fi buni – cu toată sălbăticia lor – (...) dacă nu ar exista otrava de cărturari, preoți și învățători (...), care prin povețele lor ce dau sătenilor cu ocazia întâlnirilor de la Băncile Populare, în așa fel că li se făgăduiește pământ, ba la asemenea ocaziune se mai face și materialism, ceea ce-i îndeamnă la ciomag”.

*Din raportul către prefectul județului Botoșani
al lui Gh. Gh. Constantinescu, din 15 februarie 1907*

*

„Un număr de peste 100 locuitori, în frunte cu Grigore Țurcanu, s-au dus la casa vătavului Ion Mihai Dimitriu, i-au pus în vedere soției ca în timp de 8 ore vătavul să plece cu totul din sat, altfel îi vor da foc casei și pe el îl vor arde de viu.”

*Din raportul primarului M. Ionescu către
prefectul județului Botoșani, din 27 februarie 1907*

*

„Capii revoltei din localitate sunt Dumitru Lipciuc, Vasile Mursa, Gr. R. Grosu, Trifan R. Grosu, Costachi R. Grosu, Alecu Bursuc, Grigore P. Onofriesei, Gh. Zamfirescu, Gh. Th. Pitorac, Grigore Țurcanu și A. Ardeleanu, agent sanitar.”

*Din raportul secretarului Ion Dimitriu
- Flămânzi, din 8 martie 1907*

*

„Blăstămul greu ce ne zbuiciumă sufletul să-i ajungă pe aceia ce ne-au îngreunat pe zi ce se scurge” (...)

*Din scrisoarea locuitorilor comunei
Flămânzi către prefect, din 9 martie 1907*

*

„De la Flămânzi,
în tot județul

În zilele de 7 și 8 au sosit în județul nostru, după multe cereri și stăruinți, regimentul 15 Războieni din Piatra Neamț și Regimentul 27 Infanterie din Bacău.”

*Din raportul către Ministerul de Interne al
prefectului județului Botoșani, martie 1907*

*

	copii		satul
1. D-tru Corduneanu	3		Dorobanți
2. Costachi Popovici	2		Dorobanți
3. Leon Horceag	—		Dorobanți
4. Ion C. Mateiuc	5		Costești
5. D-tru Tănase	6		Costești
6. Iordache Crețu	5		Cișmea
7. Costache Petrea	5		Cișmea

Ajutorul de care au nevoie familiile lor: 1 vacă și 3 merțe popușoi.

*Tablou de numele și prenumele
victimelor rămase pe urma răscoalei
care a avut loc în luna martie 1907,
comuna Nicșeni, din 24 aprilie 1907*

*

„(...) Spiritele sunt liniștite, mai ales că patrurile militare în unire cu subsemnatul și șeful garnizoanei umblă în fiecare noapte prin sate spre a supraveghea mai de aproape spiritele”.

*Din adresa către prefectul județului
Botoșani a primarului comunei Ungureni,
plasa Târgului, din 22 martie 1907*

*

„Nu ni s-a făcut nici un spor la prețurile de muncă și nici o reducere la plata pământului.”

*Din petiția locuitorilor din satul Roșcani,
Comuna Fântânele, către prefectul județului
Botoșani, din 9 aprilie 1907*

*

„(...) De acea neliniște sunt cuprinși și locuitorii satului Costești, aceasta din cauză că dl. Avram Fischer, arendașul moșiei Curtești, nu se ține de condițiile stipulate prin proiectul de contract, așa că locuitorii au pierdut încrederea...”

*Din adresa Primăriei comunei Nicșeni,
către prefectul județului Botoșani,
din 22 martie 1907*

*

„(...) Și aici și-au exprimat îndoiala cum că guvernul va face toate cele spuse în manifestul său”.

— *Din adresa Parohiei Chiscovata,
comuna Poiana Lungă, către Protoierie,
din 24 martie 1907*

*

„ (...) Dacă manifestul guvernului nu se va putea duce la îndeplinire, o nouă tulburare s-ar putea presupune lesne și încă cu mult mai puternică, de altă parte ei nefiind satisfăcuți cu făgăduielile de azi și care sunt făcute prin noi, ar prinde cea mai mare ură și cei dintâi am fi sacrificați noi (...) astăzi, țărani s-ar mulțumi în cele din urmă cu orice propunere, dar nu înseamnă că s-a făcut liniște (...).

*Din raportul către Protoierie, al parohului
parohiei Corocăiești, comuna Fântânele,
din 24 martie 1907*

*

„(...) Liniștea începe a se restabili încet, afară de comuna Salcea, unde agitație ascunsă tot este.”

*Din raportul Parohiei Vărătic,
comuna Dumbrăveni către Protoierie,
din 24 martie 1907*

Le district Botoșani a l'heure de la révolte de la classe paysane
(Montage de documents inédits)
(résumé)

La montage de face englobe des documents relatif à la situation sociale de la classe paysane vers et dans 1907 en localité comme: Orășeni, Nicșeni, Tg. Frumușica, Todireni, Zlătunoaia, Flămânzi, Copălău, Băloșeni, Tudora, Poiana Lungă, Dorobanți, Costești, Cișmea, Ungureni, Roșcani, Chiscovata, Corocăești, Vărătic.

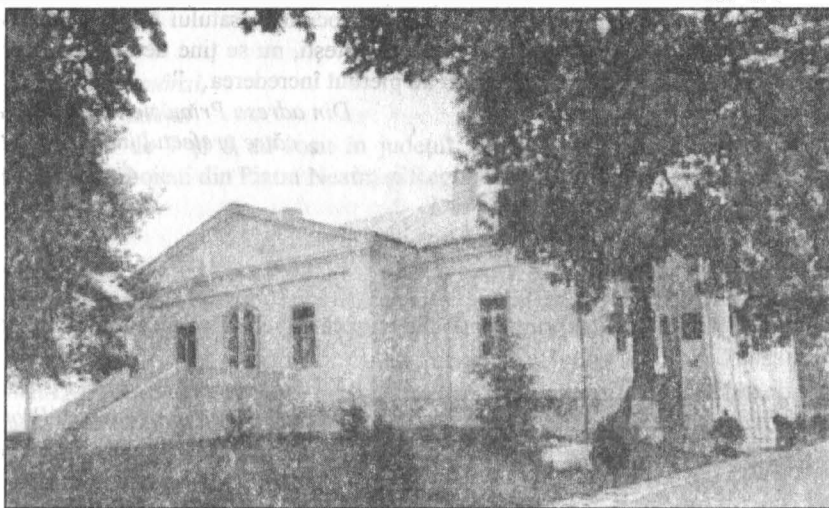

Fig. 1.a.

Fig. 1.b.

Fig. 1: a) Vechiul sediu al Muzeului „Răscoala țăranilor din 1907” din Flămânzi; b) Obeliscul ridicat în memoria țăranilor răsculați, din Flămânzi.